

An Gannas

© 2013

Gwarnyans an Orsedh

Bardh Meur an Orsedh, Maureen Fuller
(skeusenn a-dhiworth Susan Davey)

Niver 436,
mis-Ebrel 2013
© gwirbryntians mis-
Ebrel 2013; dyllys
gans Kowethas an
Yeth Kernewek
ISSN 1469 705X

Gwarnyans Gorsedh
Kernow a vydh klewys
diwweyth an mis ma,
hembrenkys gans agan
Bardh Meur, Steren Mor
(skeusenn a-gledh).

Yn kynsa dhe'n 4^a a vis-
Ebrel, dohajydh dy' Yow,
yn Bosvenegh, rag
dynnerghi An Kuntelles
Keltiek dhe Gernow.

A-wosa dhe'n 13^{ves} a vis-
Ebrel dhe 10.30
myttinweyth dhe
Bennrynn, tyller an Orsedh
Igor dhe vos synsys y'n dre
na dhe'n 7^{ves} a vis-
Gwynngala.

Dynnargh dhe bub huni,
berdh, kernewegoryon,
teyluyow ha kowetha.

Y'n dyllans ma

folennow 2-3: Englynion, Rann 2;
 folennow 3-4: Lyther a Alban;
 folenn 4: An Sorr ha'n Own, Rann10;
 folennow 5-6: Arloedh an Bysyower;
 folenn 6: Gramasek; Servis Eglos;
 folenn 7: Nawbedrek;
 folennow 7-9: Jakka ha'n Gwas Rudh;
 folenn 10: Argemmynow: Lyver;
 folenn 11: Krowseryow;
 folenn 12: Fylm Nowydh; Berdh Yn
 Ostrali;

Bardhas gans Bardh Werin

Englynion

Rann Dew: Teyrlinenn Unnrim

Yma genen ensamplow a'n deyrilinenn unnrim y'n hen amser, hag y hworras agan prydydhyon arnowydh ni kynnik war an musur y'gan termyn ni. Musur sempel lowr yth yw, a eth syllabenn, naw syllabenn, ha deg syllabenn. Unn rim heb ken a vydh:

An lavar koth yw lavar gwir
 bydh dorn re verr dhe'n taves re hir:
 mes den heb taves a gollas y dir.

Hedra:

Ny vern sell yeyn dewlagas kogh;
 ny vern an kyni, na dagrow'n flogh:
 ny vern marnas hirdaw an golonn drogh.

Teyr Thra Euver:

Teyr thra dres eghenn nag yw 'vas:
 morthol gweder; ruw nobyl heb gwlas;
 morgroban serrys yn parys dhe'n gas.

An Fordhow Kyns:

Pan droesyav arta'n fordhow kyns
 y naghav an hwystrow yeyn y'n gwyns,
 ha treylya tremm a'n olow war an hyns.

Lysnowydh:

Gwels hwever oer, disliw ha klav;
 war amal golow, karr-tan a'y sav;
 dre dharas tynn tavern, hwaff hwerthin brav.

Rekord:

Yeyn yw an lown dhe vley'n ow bys;
 hwath war an karn yma sawer hwys:
 taw ha pub tremm dhymm a dhew du an lys.

Kevardhu:

Ott ilow'n-tromm dhyn ni worth tan:
 y'gan tynn son hweg an levow glan
 worth fenester dhe glewes fin an gan.

Helghya:

Dewlagas oula'n krenn ha dergh
 a wel an sommys a-dreus an ergh:
 war hyns dre'n ayr tewl ny vydh ol na lergth,

Pennkarn:

Delenn dhe beswar bann hy bys
 a nij yn fuskok dre'n les ha'n hys:
 hevlana genys, ha koth seul a-brys.

An Stret Veur:

Ny wyw an kov yn kolonn maw;
 y'n meth an howl; y'n meythrin an glaw:
 dalleth Gwav y froeth yn spavennow taw.

Andrew:

Bleujennow kogh yn kilyow'n wern;
 mor sawrek yr yn-klys yn mysk spern;
 logosennigow yn kolonn an bern.

Lyther a Alban

a-dhiworth Yowann Byghan

(agan kesskrifer arbennik albanek)

Toemmer a valyow-glow gwayvys

Chiw ha soedhvaow yn *Glaschu* (Glasgow) a allsa devnydhya dowr a valyow-glow gwayvys rag toemmer, herwydh derivas a-dhiwedhes gans an Arhwithrans Dororiethel Predennek. Yma martesen 50% an sita a'y esedh a-ugh hwelyow-glow koth pell yn-dann dhor. Ny via hwilans an toemmer ma heb kost yn tien, mes y fia alinys poran gans towl kenedhlek Alban; henn yw ambos a nerth nowydheansek dres an vro oll.

Yma roesweyth komplek ha heb reken a shaftys gwayvys yn-dann *Glaschu*, ha - kepar ha hwelyow-sten koth yn Kernow - leun yw an shaftys ma a dhowr. Down hag ynn yw an hwelyow-ma, ha toemmer naturel an dor y honan a omdreusperth dhe'n dowr ma. Nyns yw pur doemm an dowr, mes moy kepar ha dowr-badh attes po mygyl. Byttegyns, euthyk bras yw gronn an dowr ma, ytho bras ynwedh yw myns an nerth a allsa martesen bos livrys anodho.

Res yw pompya an dowr dhe nivel an stret, mes nyns yw komplek an deknegieth. Nyns yw 'fracking' (frakkyans), na nyns yw telli down tellys a-nowydh rag gwruthyl ethenn: moy sempel ha moy teythyek yw, na ny yll an system mos yn-rag marnas yn tyller hag usi pur yn ogas dhe shafta a-barthwoeles. Rag pub chi, y fia an kost martesen nep £10,000-£15,000, pris ughel. Mes rag rannjiow, po rag gweythvaow, po rag drehevyansow bras a bup eghenn, kost an towl nowydh a via

kesstrifus ha kehevelys orth fentyonyow nerth erell. Ynwedh, gans jynnow ha systemow sempel (namoy es pompell ha keschanjyer-toemmer) kostow-mentons a via isel ynwedh. Devedhys dhe nivel an stret, toemmer an dowr a via kemmerys, ha'n dowr yeynhes a wrussa dehweles yn-dann dhor.

Konsel an sita *Glaschu* re dhiskwedhys an system nowydh seulabrys yn trevbark byghan, ha mynnas an arhwithrans yw dismygi efanyans an tybyans. I a grys dell via possybyl kavoes martesen 40% gorholedhow toemmer an sita der an system nowydh. Yn broyow erell, kepar hag Almayn, kemmyn lowr ha moy avonsyes yw tolow a'n par, mes tevyans an tybyans omma yn Breten Veur re beu skav lowr ynwedh: kyns 1999, nyns esa namoy es naw jynn-pompya a'n par, mes lemmyn yma moy es deg mil anedha. Yn pub le may kevir hwelyow po shaftys koth ha dowr ynna, ni a allsa martesen dri toemmer a bris isel dh'agan kemmyniethow. Eus tolow a'n par yn Kernow seulabrys?

Pella derivadow dhe:

http://www.bgs.ac.uk/science/landUseAndDevelopment/urban_geoscience/Clyde/geology.html

An Sorr ha'n Own

gans Jowann Richards

An hwedhel ma a veu dyllys yn kynsa gans Kowethas an Yeth Kernewek mis-Me 1995 ISBN 1-899342-13-3 hag yw dastyllys yn An Gannas yn deg rann.

10 - An Govynn

‘Ytho,’ yn-medh Myrdhin Parr yn unn vinhwerthin, ‘an kreslu a dhismygas ow bos prener heroin. Wel, wel. Mes my a yll konvedhes prag y hwrussons i yndella.’

Myrdhin Parr esa a’y esedh orth barr an ‘Margh Morel’, ha’n ost, Yowann Vyvyan, Alan ha Beth ganso. Yth esa Serjont-kreslu Davydh Treger ena ynwedh. Beth hag Alan re lavarsa dhe Vyrddhin Parr a-dro dhe hwarvosow an nos kyns.

‘Wel,’ yn-medh Beth, ‘an dra a heveli nebes koynt - ty a omdhiskwedhas y’n dreveth na, ha’gan gwarnya na dal dhyn ni mos ogas dhe’n menhir.’

‘Na, nyns ov vy travyth a’n par na,’ yn-medh Myrdhin Parr. ‘Derivador ov vy dhe baper-nowodhow *‘An Wolok’*. Yth esen vy ow hwilas derivadow rag kevres a skrifow war draow koynt yn Kernow - hwi a woer, krommleghyow, donsyow meyn, henhwedhlow. My re studhyas traow a’n par na termyn hir, heb mar. Ena, dre happ, my a dheuth dhe’n ‘Margh Morel’, ha Yowann Vyvyan a leveris orthiv y’gas kever hag yn kever An Goelyador.’

‘Dell hevel,’ a leveris Davydh Treger, ‘an londyans nyhewer o tewlys dhe vos an diwettha londyans y’n vro ma rag neb termyn. An prener ha’n gwerther re wrussa nebes londyansow yn leow erell - dew po tri yn unn le, hag ena i a wre

movya. Kyn na wre an dhew kara an eyl y gila mann, i re wrussa oberi war-barth heb kaletter lieskweyth.’

‘Mes,’ a besyas Beth, ‘kettell wrussons i ervira metya ogas dhe’n Goelyador, traow a dhallathas mos kamm.’

Myrdhin Parr a benn-droppyas. ‘Yn tevri,’ yn-medh ev. ‘Henn yw poell da. Yth esa kas ha dout meur yntredha, ha henna a ylli oberi avel ‘alhwedh’ dhe dhialhwedha an ‘kovadh-men’.’

Davydh Treger a hwarthas. ‘Gwrewgh gortos pols,’ yn-medh ev. ‘Nyns ov vy mar sur yn kever henna. Ny vydh henna yn derivas ow hwithrer, sur ov vy.’

Myrdhin Parr a viras orto stark, mes gans an keth minhwarth byghan war y dhiwweus. ‘Martesen,’ yn-medh ev. ‘Mes a yllydh dismygi styr gwell?’

Diwettha, yth esa Beth hag Alan ow kerdhes y’n tewlwolow toemm, ogas dhe’n mor, mes yn pellder diworth An Goelyador. I a hedhis dhe vires orth an mor, orth an loer vras, hag esa ow sevel a-dryv an penn-tir. Pup-tra o kosel, pur gosel, wosa strif an nos kyns.

‘Pan esen ni ow kerdhes ogas dhe’n menhir,’ a leveris Alan, ‘kyns ni dhe boesa er y bynn - a yllydh kovhe?’

‘Yn hwir. My a govha yn ta.’

‘Yth esen vy war vin govynn neppyth orthis.’

‘Agh? Pyth o henna?’ a wovynnas Beth, pur gosel.

‘A vynydh ow demmedhi?’

Beth a vinhwarthas, hag ow trehevel hy fas, hi a ammas dhodho. ‘My a brederi na wrusses govynn nevra,’ yn-medh hi.

❖ diwedh an hwedhel ma ❖

Arloedh an Bysowyer treyls gans Jerry Jeffries

Arloedh an Bysowyer (*Lord of the Rings*) gans J.R.R. Tolkien, Chaptra Dew treyls dhe Gernewek gans Jerry Jeffries. Drefenn y vos hir, dyllys vydh yn An Gannas yn unnek rann. Pella derivadow a-dro dhe rann arall an hwedhel a-dhiworth Jerry.

10

Frodo a dennas an Bysow a'y boket arta ha mires orto. Y semlant o leven ha sempel arta, heb po merk po arwoedh a ylli ev gweles. Semlant an owr o teg ha pur, ha Frodo a dybis bos y liw pur fethus ha teg, ass o perfydh y gylghder. Tra dhrudh o. Pan wrug ev y gemmeres diworth y boket, y fynnsa ev y dewlel anodho y'n poettha rann an tan, mes ny allas ev gul yndella. Ev a'n poesas yn y dhorn, owth hokya, owth omynnias dhe berthi kov a oll a wrug Gandalf leverel; hag ena, gans herdh bras a vodh, ev a wrug gwayans, rag y dewlel dhe-ves – mes ev a aswonnis ev dhe dhasworra an Bysow yn y boket.

Gandalf a hwarthas yn fell. 'A welydh? Seulabrys, ny yllydh tey y dhisynsi yn es, na gul damaj dhodho dre vodh. Ha ny yllis vy gul yndella dhis, marnas dre nerth a dorrsa dha vrys. Yn kever terri an Bysow, nerth yw euver. Travyth keffrys ha'y gweskel gans sloj poes, ny wrussa brall ynno. Ny yll ev bos diswrys po genes po genev.

'Yn sur, ny deudhsa dha dan byghan travyth keffrys hag owr sempel. An bysow ma re dremenas dredho anpystigys keffrys hag anpoethas. Nyns

eus gelforn y'n Shayr ma a allsa y janjya vytholl. Ny allsa gul yndella travyth keffrys hag anwenyow ha fornes an Korryon. Leverys veu tan-dragon dhe deudhi ha distrui an Bysowyer a Nerth, mes nyns eus dragon vyth gesys y'n norvys mayth yw an tan koth krev lowr ynno; bythkweth nyns o dragon vyth a allas pystiga an Unn Bysow, drefenn henna dhe vos gwrys gans Sawron y honan.

'Nyns eus marnas unn fordh: kavoes Krakkys Breus, down y'n menydh-tan Orodruyn, ha tewlel an Bysow ynna, mar mynnydh y dhistrui yn hwir, hag y worra dres breg an Eskar bys vykken.'

'Y fynnav y dhistrui!' a grias Frodo. 'Po, wel, gul dhodho bos distruys. Ny veuv gwrys rag negesyow peryllus. My a vynn na welis vy nevra an Bysow! Prag y hwrug ev dos dhymmo vy? Prag y feuv evy dewisys?'

'Nyns eus gorthyp dhe wovynnow a'n par na,' a leveris Gandalf. 'Ty a yll bos sur nag o dre verit na byw tus arall: na nerth na furneth yn neb kas. Mes ty re beu dewisys, rakhenna, res yw dhis devnydhya an krevder ha kolonnekter ha skians dell eus dhis.'

'Mes, yma boghes a'n traow ma dhymmo vy! Ty yw fur ha nerthek. A ny vynn'ta kemmeres an Bysow?'

'Na!' a grias Gandalf, ow lamma yn-bann. 'Gans an nerth na, y fia nerth re veur hag euthyk dhymm. Ha dredhov, an Bysow a waynsa nerth brassa hag euthekka.' Y dhewlagas a lughesas hag y enep a veu enowys haval dhe dan a-ji dhodho. 'Na'm godhyn! Rag ny vynnnav dos ha bos haval dhe'n Arloedh Tawl y honan. Ytho, dre druedh yw fordh an Bysow dhe'm kolonn vy, truedh rag gwanner ha hwans a grevder dhe wul da. Na'm godhyn, ny vedhav y gemmeres, rag travyth keffrys ha rag y

witha salow, andhevnydhys. Hwans dh'y dhevnydhya a via re vras rag ow krevder. Y fydh edhomm bras anodho dhymm. Yma peryllow bras a-dheragov.'

Ev eth dhe'n fenester hag igeri an kroglennow ha'n isdarasow. Howlsplann a livas arta a-ji dhe'n stevell. Sam a dremenas a-hys an hyns yn-mes, ow hwibana. 'Ha lemmyn, yma an ervirans dhiso. Mes my a vynn dha weres pup-prys.' Ev a worras dorn war skoedh Frodo. 'My a vynn dha weres perthi an begh ma, hedra vo dhiso jy dh'y berthi. Mes res yw dhyn gul neppyth skon. Yma an Eskar ow kwaya.'

Yth esa taw hir. Gandalf a esedhas arta ha pyffya orth y bib, haval dhe vos kellys yn y vrys. Y dhewlagas a hevelis bos deges, mes yth esa ev ow mires orth Frodo yn tynn. Frodo a viras stag orth regydh rudh an tan, bys i dhe lenwel oll y wel. Dell hevelis dhodho, yth esa ev ow mires yn fentenyow down a dan. Yth esa ev ow tybi a-dro dhe'n Krakkys Breus ha browagh an Menydh Tanek.

'Wel!' yn-medh Gandalf wor'tiwedh. 'Pyth esos'ta ow tybi? A wruss'ta ervira an pyth dhe wul?'

'Na!' a worthybis Frodo, ow tastifuna yn-mes a'n tewlder, hag owth aswonn gans marth nag o tewl an jydh, ha dres an fenester y hallas ev gweles an lowarth yn howlsplann. 'Po martesen, ya. Dell gonvedhav an pyth a leversys, res yw dhymm gwitha an Bysow, dhe'n lyha y'n termyn ma, py drog pynag a wrello dhymm vy.'

'Pypynag a wrello, y fydh lent, ow kul tebel yn lent, mara'n gwithydh gans an mynnas na,' yn-medh Gandalf.

'Yma govenek genev yndella,' a leveris Frodo. 'Mes ynwedh, yma govenek dhymm ty dhe gavoës gwithyas gwell arall kyns pell. Y'n termyn ma, yth ov vy peryllus dell hevel, peryllus dhe

bubonan usi trigys nes dhymm. Ny allav vy gwitha an Bysow ha gortos omma. Y talvien gasa Bag End, gasa an Shayr, gasa pup-tra ha mos dhe-ves,' ev a hanasas.

Gramasek

Haval: ni a glew menowgh lowr y'gan yeth kewsys 'haval orth' ha Nance a skrifas yn y erlyver 1938 bos 'haval orth' po haval dhe' da yn Kernewek. Mes yn gwiryonedh pub ensampel y'gan tekstow, 26 anedha ha dre vras yn Treger, yw '**haval dhe**' hag yw kesson ynwedh gans agan Gerlyver Meur 2009, folenn 284.

Y'n kas na a yllyn bos sur pub ger arall gans an wreydhenn 'haval' dhe vos sywyw gans 'dhe'? 'Hevelebi dhe', 'hevelepter dhe' hag erell. Pella hwithrans martesen.

Servis Eglos dydhyas avisys

An Revrond Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

Servis Pask a vydh synsys dhe Egloskrowenn dhe'n 14^{ves} a vis-Ebrel.

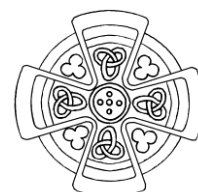
Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com

Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unnweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an pedrek yn pub ger.

Y	E	D
N	P	S
E	N	G

Gorthyp mis-Hwevrer: **ombrederi**

Jakka, ha'n Gwas Rudh gans Andrew Barkla

Yn termyn eus passyes, yth esa gwas, Jakka y hanow, trigys yn krowji y vamm y'n koesow.

Unn jydh y vamm a leveris, 'Ny vynnav dha vaga na fella. Y koedh dhis mos dhe hwilas hwel dhe wul, ha dendil dha vywnans dha honan.' Hi a'n ros deg peuns, ha kummyas teg a gemmersons an eyl a'y gila.

Pell ev a dravalys erna dheuth ev gorthugherweyth dhe unn sita yn pow yeyn dres eghenn. Yn lann an eglos ev a welas krug garow a rew, ankoth y roeth. Yth esa tus an sita, hag i ow mos war tu ha tre, ow trewa warnodho, ha'n trew ow rewi dhe'n krug.

An deiwettha den dhe bassya an krug o pronter an eglos. Jakka a'n hedhis ha govynn orto styr a'n pyth re welsa ev.

'Yth esa den trigys y'n sita ma', yn

medh an pronter, 'hag ev o marchont sewen. Ev a arvetha meur a dus rag gober teg, ha'n pobel oll a wre vri anodho yn feur.

'Wosa lies blydhen, y feus a dreylyas. Negys a goedhas skant, hag y vona oll o kellys ganso. Kellys ynwedh o pygans y wesyon hag arghans an tus, meur aga niver, a rosa kendon dhodho. Skantlowr yth esa den yn oll an pow ma na wodhevi nown tynn awos henna, ha'n dus a vlamyas an marchont.

'Wortiwedh, an marchont a verwis, digoweth ha kesys. Ny vynna nebonan y ynkleudhyas yn hwiw, ha gesys omma o y gorf. Peskweyth may'n tremen an dus, ymons i ow trewa warnodho, ha'n trew a rew oll a dro dhe'n korf. Henn yw an krug a welydh.'

'Py drog pynag a wre ev, drokka yw an dyghtyans a'n jeves omma. Pygemmys a gostsa ynkleudhyans ewn ragdho?' Yn medh Jakka.

'Tri feuns dhe derri an rew. Tri feuns dhe balas bedh. Tri feuns dhe badera. Henna a vydh naw peuns yn tien.'

Jakka a beas an naw peuns ha pan veu kowlwrys an ynkleudhyans, y hwrug ev shakya an doust diworth y dreys ha gasa an sita skaffa galla.

Lemmy'n, nys esa marnas unn peuns gesys dhodho. Ervira a wrug ev dhe hwilas hwel, hag ev a vynna bos medhek, awos ev dhe glewes bos pygans da a'n ober na. Rag henna, ev eth dhe wovel, ha govynn orth an gov: 'Govell dhymm diw gollell, an eyl kompes, kamm hy ben. Bedhens i gwiw rag ober medhek, an gwella a yll'ta gul rag unn peuns.' Hag yndella y's gwrug an gov yn lowen ragdho.

Jakka eth yn rag, yn unn hwilas neb

klav dhe sawya, hag ev a vetyas gans gwas rudh war an fordh.

‘Ple’th esosta ow mos, Jakka?’ yn medh an Gwas Rudh.

‘Ow mos ynn un hwilas ober medhek’ yn medh Jakka.

‘Yma dhymm tamm skians medhegel,’ yn medh an Gwas Rudh. ‘Y koedh dhis ow arveth dhe’th weres.’

‘My a vynn gul henna, ytho’ yn medh Jakka.

Ena i a vargenyas bos gober an Gwas Rudh hanter poran a’n pyth a dhendilens i gans aga ober.

An Gwas Rudh a wodhya bos myghtern y’n ranndir na ha dhodho mab o klav hag yn eneworres. ‘Ni a wra mos ena,’ yn medh ev, ‘ha’y sawya.’

Y teuthons i dhe lys an myghtern mayth esa an pennsevik klav. Tus an lys a’s dynnerghis, ow leverel na allsa gweres an maw oll an vedhogyon a’n pow na. Ledys vons dhe stevell an pennsevik.

‘Drewgh dhyn ni per leun a dhowr poeth’ yn medh an Gwas Rudh.

Henn a veu gwrys.

‘Gesewgh ni omma, ha degeewgh an daras’

Ha’n tus gyllys, an Gwas Rudh a gemmeras an gollell gompes ha’n gollell gamm diworth Jakka. Toeth men, yth esa penn an pennsevik diberthys ganso diworth y dhiwskoeth. Ev a’n gorras y’n per, gans nebes losow glas re tenna ev a’y boket. Wosa y dreylouba rag tekkenn, ev a wrug tenna an penn diworth an per ha’y waska war’n dhiwskoedh arta. An pennsevik a lemmis yn bann, bywek avel bogh.

Lowen dres eghenn o y das, hag ev a ledyas Jakka ha’n Gwas Rudh dh’y arghow leun a owr, arghans, ha jowelys a bub eghenn. ‘Kemmer kemmys hag a yllowgh y dhoen.’ Hag ev a’s ros oghen dhe dhegi an tresor.

Jakka ha’n Gwas Rudh eth dhe ves kargys gans rychys lowr lieskweyth dh’aga gwitha.

Wel, an Gwas Rudh a wodhya bos myghtern arall esa trigys na pell alena, ha dhodho myrgh pur glav ynwedh. I eth dh’y lys, ha sawys o an bennseviges kepar ha kyns. Y teuthons alena gans pals brassa hwath a dresor.

Wortiwedh, pan dheuthons i dhe growsfordh, yn medh an Gwas Rudh:

‘Yn-hons yma lys myghtern arall, pur glav y vab. Mes yma tresor lowr dhyn ni. Y koedh dhyn gasa an pennsevik na, ranna agan gober ha mos tre. Roy dhymmno hanter, ha gwith hanter ragos dha honan. Nevra ny vydh edhomm dhyn ni namoy.’

Yn medh Jakka ‘My o an medhek, ha ty o ow gwas vy. My a biw an daffar medhegel, an gollell gompes ha’n gollell gamm. My a’s prenas gans ow arghans ow honan. An fordh ewn a via dhe ri dhis unn rann ha gwitha diw rann ragov ow honan.’

Yn medh an Gwas Rudh, ‘Mar ny vynn’ta gwitha dha er ha dha ambos, pan vargensyn ni yn kynsa, ny vynnnav vy gortos a-barth dhis na fella. Gwra gwitha an tresor oll,’ hag ev a stankyas dhe ves.

Wel, Jakka a besya tu ha tre bys pan dheuth ev dhe dyller mayth esa aswa y’n ke, ha’n miles a dhallathas skapya dredhi. I a dhienkis dhe bub tu, ha Jakka orth aga helghya. Yn berr spas, i oll o kellys yn tien, ha gansa an tresor.

‘Na fors,’ yn medh Jakka, ‘yma dhymm an golllell gompes ha’n golllell gamm hwath. My a vynn mos dhe lys an myghtern arall ha sawya y vab, hag y fydh mona lowr dhymm anodho.’

Ev eth di, ha tus an lys a’n ledyas dhe stevell an pennsevik.

‘Drewgh dhymmno per leun a dhowr poeth’ yn medh Jakka.

Henn a veu gwrys.

‘Gesewgh my omma, ha degeewgh an daras’

Ha’n tus gyllys, Jakka a gemmeras an golllell gompes ha’n golllell gamm, hag ev a dhallathas dhe hakya orth konna an maw. Goes a stifas, eskern a velyas, ha wortiwedh diberthys o an penn diworth an korf. Jakka a’n dewlis y’n per yn unn dreylouba war gamm. Darnow a gig ha toesow a vlew a goedha diworth an penn, goes hwath ow skoellya a’n konna.

Jakka a omglewo na seweni y ober yn tien. Ev a brennas an daras, mes goes a resas yn-danno. An dus a-ves a weskis war an daras ha garma orth Jakka dh’y igeri. Hag i orth y derri dhe’n dor, Jakka a waskas an penn war an dhiwskoedh, mes y koedhas ev dhe’n leur arta.

Yn medh an myghtern, ‘Ledhys yw ow mab ker gesnes, ha ty a dal kregi ragdho.’ Dhe’n klogh-prennyer ev a veu ledys. Kettermyn ha’n kabester gorrys a-dro dh’y gonna, lev ughel a veu klewys yn routh. An Gwas Rudh o.

‘Gortewgh!’ yn medh ev. ‘Yth ov vy dhe vlamya. Delatys en vy ha my ow kyrghes losow rag an kur. Mes ottensi! An pennsevik a vydh sawys hwath!’

Ledys yns i dhe’n pennsevik arta. An Gwas Rudh a dhaskorras y’n per an pyth o gesys a’n penn gans an losow hag ev

a’n treyloubas yn hwar. An darnow a gig ha’n toesow a vlew a’n dasjunyas ha wosa pols berr ev a wrug y denna diworth an per ha’y waska war an dhiwskoeth woesek arta.

An pennsevik a sevis yn lent, nebes gwann ha gwynn yn kynsa, mes sawys yn tien a’y gleves.

Lowen dres eghenn o an myghtern, hag ev a ledyas Jakka ha’n Gwas Rudh dh’y arghow leun a owr, arghans, ha jowelys a bub eghenn. ‘Kemmer kemmys hag a yllowgh doen.’ Hag ev a’s ros ojyon dhe dhegi an tresor kepar ha’n vyghternedh erell.

Yn medh Jakka, ‘Re a unn dra ny dal travyth.’ Hag i a wrug kemmeres myns a dresor lowr dh’aga gwitha yn es, ha gasa an pyth na yllens y witha diogel.

Wor’tiwedh, pan dheuthons i dhe’n tyller may metsons i yn kynsa, yn medh an Gwas Rudh: ‘Omna y koedh dhyn ni diberth’.

Yn medh Jakka, ‘Res yw dhyn ranna agan gober. Kemmer hanter, ha my a wra gwitha hanter. Hag y tal dhis kemmeres an gwella hanter.’

‘Kemmer an tresor oll, Jakka. Nyns eus edhomm anodho y’n le mayth esov vy ow mos. A berthydh kov a’n den y’n krug a rew a wruss’ta y dhelivra? My yw an den na, my re beas ow kendon dhis, ha’m enev a yll powes. Ny vynnay vy gortos y’n bys ma na fella. Ha ty, sewena dhis! Yma mona pals genes. Unn dra y’th pysav anodho. Na wra sywya galwesigeth an medhek na fella.’

Kummyas teg a gemmersons. An Gwas Rudh a gemmeras y hyns y honan. Nevra ny veu ev gwelys namoy. Jakka a dhehwelis tre dh’y vamm gans an tresor, ha mar ny verwis, ev a vyw hwath.

argemmyñ:

Gwerthji Kernewek

Keskewsel, 24 Plen an Varghas,
Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725
(dyghtyer Jerri Jeffries).

argemmyñ:

R an G**(Radyo an Gernewegva)**

Radyo an Gernewegva yw towlenn
radyo yn Kernewek pub seythun; restrys
yw gans Matthew Clarke ha dell leverir
yth yw an gwella ilow ha kows y'gan
taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.radyo.kernewegva.com

Lyver Nowydh**derivadow a-dhiworth Tony Hak**

Pan gavas dyskador Stephen Gadd,
esel an klass yn Loundres, lyver
diwyethek rag fleghes (Sowsnek ha
Kembrek) yn Amazon ev a skrifas dhe'n
dyller, Diglot Books, ow profya treylia
an lyver yn Kernewek.

An sywyans yw e-lyver splann
henwys 'Matthew ha'n Eskisyow Glaw',
kavadow, gans rekordyans a'n hwedhel
gwrys gans Polin Prys, dhiworth gwiasva
an dyller orth:

www.diglot.com

Stephen a lever, 'My a woer bos an
furv Gembrek a vri yn skolyow Kembra.
Martesen an furv Gernewek a vydh dhe
les rag skolyow yn Kernow kyns pell.'

Matthew

ha'n ESKISYOW GLAW

Matthew and The Wellington Boots

Gramasek Arta

An verb tyli: ow styrya yn Sowsnek
'owe, ought' a re dhyn lavarow a'n par
ma;

Y tal dhymm + hanow verb
= *I must, I ought to*

Y talvia dhymm + hanow verb
= *I should*

Mes pyth yw styr an amser dremenys
'y tylis dhymm ...'?

Martesen yth yw '*I must have*', rag
ensampel '*Y tylis dhymm y asa dhe
goedha*' (*I must have dropped it*). '*Y tylis
dhis klewes an nowodhow* (*you must
have heard the news*).

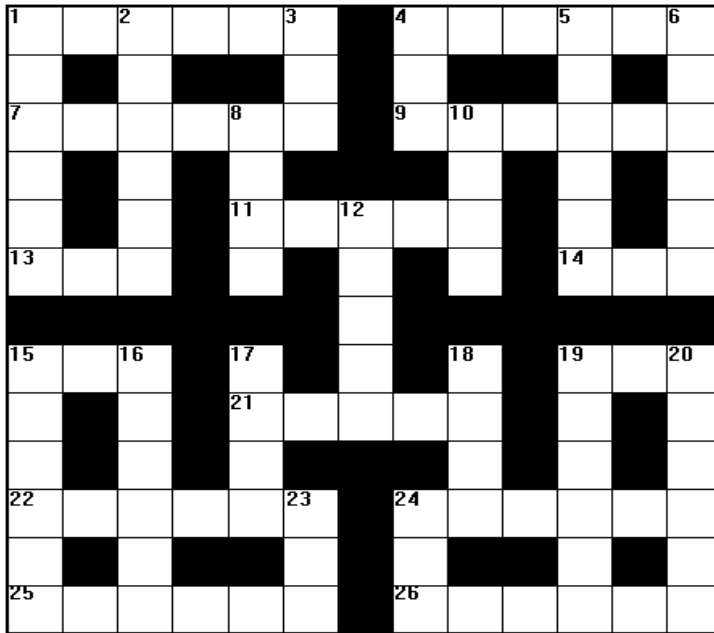
Da via hwithra ensamplow y'gan
tekstow.

Misyow a Dheu

Ow tos y'n misyow a dheu yma
erthyglow gans, Frank Blewett, Jenifer
Capper, Philip Chadwick, Althea
Tyndale, John Prowse ha kevres gans
Lilian James ha moy . . .

Krowseryow Mis-Ebrel

gans Ray Edwards

Kowethas an Yeth Kernewek

Gwiasva an Kowethas yw www.cornish-language.org

Kowethas an Yeth Kernewek yw Alusen Govskrifys, niver 1065527.

Skrifennyas an Kowethas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstefan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716,

skrifennyas@btinternet.com

An Gannas ISSN 1469 705X yw dyllys pub mis gans **Kowethas an Yeth Kernewek**. An pennskriker **Graham Sandercock**, yw lowen degemmeres erthyglow dh'aga dyllo yn furvas *Word* der e.bost:

grahamsandercock@blueyonder.co.uk

Kost an ragpren yw £20 an vlydhen ha gans hemma eseleth Kowethas an Yeth Kernewek

An Gannas yw pryntyas yn Kernow gans **Precision** (Kewerder), Lyskerrys.

a-dreus:

1. Mamm (ger floghel) (6)
2. Gans dens (6)
7. Daffar rag kemmeres puskes (4)
8. Nyns yw gwag (4)
9. *Gesewgh ni dhe wul ... dh'agan similitude ha hevelep ni.* (TH 1a) (3)
10. Dy' ... kyns dy' Lun (3)
11. Rag esedha warnedhi (5)
14. Delinyans (5)
15. Gweytha (5)
16. An mis ma (5)
17. An gorholyon a with an ynys ma (5)
19. Gwann (5)
22. Settya dalghenn yn (5)
25. *Drolla yn Sowsnek* (4)
26. *Lugarn yn Sowsnek* (4)
27. *Charles ... Kernow* (3)
28. Swan (6)
29. Kosel (6)

war-nans:

1. Gwayans an mor war-lergh an (6)
2. *Nyns yw ..... bileni.* PAA 82/8. (6)
3. *Res yw dhymm porres ..... (OM 1905)* (5)
4. Dannvon yn mes (5)
5. Gul sans (6)
6. Skol rag tus devedhys dhe oes (6)
11. *yn kig, yn ..... (RD199)* (5)
12. Res yw y igeri dhe vos a-ji (5)
13. Treylya (6)
17. Musur hirder a-dro dhe 2.5 sentimeter (6)
18. Kempenna (6)
20. Hwarvos (6)
21. Dillas gorow rag an dhiwarr (6)
23. Kannasow Dyw (5)
24. Pors (5)

Gorthybow dhe'n krowseryow

Mis-Meurth 2013

Skeusenn a Gernow

Fylm Nowydh gans Pawl Dunbar

Pawl Dunbar, sterenn an fylm nowydh

An 26^{ens} kuntelles a Verdh an Orsedh yn Ostrali a veu synys war arvor Shoalhaven, Kembra Nowydh Soth, dhe'n 27^{ves} a vis-Hedra 2012. Trydhek bardh a guntellas yn howlplann Gwenton.

skeusenn a-dhiworth gwiasva Gorsedh Kernow

An Gannas 2013

Koloven a-gledh: Fylm Nowydh:

Kernow Pawl Dunbar yw fylm nowydh a 79 mynysenn a-dro dhe Gernow y'n termyn eus passys ha lemmyn, ha dyllys Dy'goel Pyran an 5^{es} a vis-Meurth 2013.

A'n dalleth y hwelyn gwel wir a Gernow ha gwelys dre dhewlagas annedhyas an vro hag a aswonn Kernow yn ta.

An fylm a syns ynno gwedhow liesek a Gernow ha'gan pobel, henwhedhel Myghtern Arthur, breselyow, henhwedhlow an arvor, an yeth kernewek, genesigeth an domhwelyans diwysyansel, goelyow ha gonisogeth.

Fylmys veu gans Roger Webber a-dhiworth alsyow, trethow, dinasow, balyow hag y'n pow hag y'n dre.

An fylm a yll bos gwelys dhe:

www.dunbarscornwall.net
der an Kesroesweyth, le may hwelir pella kedhlow, po daffar kevrennys ganso, gans talas a £1.99 dre gartenn gresys.

**Pella derivadow: Pawl Dunbar; ☎ 01872 571445
po Roger Webber
Plymouth Diverse
Productions; ☎ 01752
405403.**